

Kiertotalous Pirkanmaan (Ekokumppanit Oy) kommentit valmiuslain luonnoksesta

Valmiusluvituksen rooli kiertotalouden mahdollistajana poikkeusoloissa

Valmiuslakiluonnos korostaa kriittisten toimintojen turvaamista poikkeusoloissa (luonnoksen 1 § ja 3 §). Tämä on välttämätöntä huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Lakiluonnos antaa viranomaisille poikkeusvaltuuksia kriisin aikana (luonnoksen 6 luku), mutta ei vielä sisällä selkeää ohjausta ennakkovarautumisesta lupamenettelyjen osalta. Kansallisen huoltovarmuuden ja omavaraisuuden näkökulmasta kiertotalouden mahdollistaminen on ensisijaista. Kierrätettyjen ja uusiomateriaalien hyödyntäminen ja niillä kriittisen tuotannon korvaaminen vaatii kuitenkin ennakkovarautumista luvittamisessa tilanteessa, jossa neitseellisten materiaalien saatavuus heikkenee.

Valmiusluvituksen tarve

Kriittisen infrastruktuurin ja kiertotalousinvestointien rakentaminen ja käyttöönotto edellyttää normaalisti pitkiä lupaprosesseja. Poikkeusoloissa hallinnollinen viive voi muodostua merkittäväksi riskiksi. Siksi olisi perusteltua, että lupaviranomaiset ja kunnat voisivat valmistella **valmiuslupia ja paikkavaroituksia jo normaalioloissa**, jolloin kriisitilanteessa rakentaminen voidaan käynnistää välittömästi hyödyntäen saatavilla olevia materiaaliveitoja mahdollisimman tehokkaasti.

Valmiusluvitus liittyisi erityisesti:

- **Luonnoksen 12 § (varautumisvelvollisuus)**, jossa viranomaisille ja kunnille asetetaan velvollisuus varautua kriittisten toimintojen turvaamiseen.
- **Luonnoksen 45 § (poikkeus toimivaltuuksissa)**, jossa viranomaisille annetaan mahdollisuus soveltaa joustavia menettelyjä kriisin aikana.

Tilapäinen valmiusvarastointi

Valmiusluvitukseen tulisi sisällyttää myös mahdollisuus **tilapäiseen valmiusvarastointiin**, joka turvaa kriittisten materiaaliveitojen hallinnan ennen varsinaisen käsittelykapasiteetin rakentamista tai käyttöönottoa. Tämä mahdollistaa materiaalien varastoinnin ja toimijoiden arvoketjun kriittisen hallinnan, mikä puolestaan turvaa toiminnan jatkumisen ja kapasiteetin kasvattamisen poikkeusoloissa.

Tilapäinen valmiusvarastointi voisi nojata:

- **Luonnoksen 13 § (huoltovarmuuden turvaaminen)**, jossa korostetaan elintarvike- ja jätehuollon kriittistä merkitystä.
- **Luonnoksen 50 § (ympäristövaatimusten soveltaminen poikkeusoloissa)**, jossa voidaan sallia lievemmat vaatimukset tilapäisratkaisuille, jos toiminta on välttämätöntä huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Ehdotettu lisäys lakiin

Valmiuslakiin tulisi sisällyttää säännös, jonka mukaan:

- Lupaviranomainen tai kunta voi normaalioloissa valmistella ja hyväksyä **valmiuslupia** kriittiselle infrastruktuurille ja tilapäiselle valmiusvarastoinnille (lisättävä uusi 12 a §).
- Valmiuslupa astuu voimaan poikkeusoloissa valtioneuvoston päätöksellä (kytkentä luonnoksen 6 luvun toimivaltuuksiin).
- Lupaehtoja voidaan soveltaa lievemmin, jos toiminta on tilapäistä ja välttämätöntä huoltovarmuuden turvaamiseksi (täsmennys luonnoksen 50 §:ään).

Yhteenveto

Lakiluonnos on oikeansuuntainen, mutta sen toimeenpanoa tulisi vahvistaa ennakkovarautumisen osalta ja ennen kaikkea omavaraisen materiaali kierron mahdollistamiseksi. **Valmiusluvitus**, johon sisältyy sekä ennakkoluvat että tilapäinen valmiusvarastointi, olisi kustannustehokas ja operatiivisesti välttämätön keino varmistaa, että kriittinen kiertotalous- ja huoltovarmuusinfra voidaan rakentaa nopeasti vakavassa kriisissä.

Tampereella, 13.2.2026

Mika Hyytiäinen, Katja Alakerttula, Karoliina Tuukkanen, Heikki Moilanen

Kiertotalous Pirkanmaa / Ekokumppanit Oy